

Njegošev muzej Biljarda

Lapidarijum

Reljefna karta Crne Gore

NARODNI MUZEJ CRNE GORE

Kad se Njegoš preselio iz Cetinjskog manastira u Biljardu?

Iako je nakon tijesnih i tamnih manastirskih ćelija prešao u Novi dom koji je činilo 25 soba, crnogorski vladika je za sebe koristio samo tri.

Tokom 1838. u ostalim sobama Biljarde već su boravili strani gosti. Prvi detaljniji opis rezidencije dao je Hajnrih Štiglic, u svom djelu "Ein Besuch auf Montenegro" iz 1840. Takođe detaljne podatke ostavljaju: Vilhem Ebel, Gustav Raš, Eduard Grij, Džon Gardner Vilkinson, Kovaljevski, Jakov Ćudina, njemački putopisac Johan Georg Kol, kapetan Orešković ...

Biljarda, u prvom redu Njegoševa, bila je takođe i rezidencija knjaza Danila, a potom i knjaza Nikole sve do 1867. god. kada se seli u novosagrađeni dvor.

Narednih decenija, tu su bile smještene razne državne institucije (Bogoslovsko-učiteljska škola, Djevojački institut, kasnije Muzička škola), Ministarstvo vojno. Osim ovoga, smatra se začetkom prvog muzeja u Crnoj Gori, jer su Njegoš i njegovi nasljednici trofejno oružje i zastave izlagali u posebnim sobama.

Zgrada je rekonstruisana nekoliko puta, a današnji izgled i namjenu dobila je 1951. god., povodom obilježavanja 100 godina od smrti Njegoša, na prijedlog Odbora za proslavu Njegoševe stogodišnjice.

I soba – oružnica

Povodom otvaranja Njegoševog muzeja 1951. godine, Josip Broz Tito je poklonio zbirku oružja iz svoje kolekcije.

Pored ove zbirke, nalaze se i dvije table sa trofejnim oružjem, kojem pripadaju i topovi Krnjo i Zelenka zaplijenjeni u bici na Žabljaku 1835. god. U manjoj vitrini, pored ličnog odlikovanja Kenja Stankova Jankovića nalazi se i ključ od tvrđave Žabljak.

U ovoj sobi su i predmeti koji su pripadali serdaru Đuku Sredanoviću.

II soba - Bilijarska

Centralno mjesto u ovoj prostoriji zauzima bilijarski sto, koji je donijet u Crnu Goru 1840. godine iz Austrije.

Portret Petra II, rad austrijskog slikara Johana Besa, predstavlja pjesnika u svom nacionalnom kostimu, sa puno pedantno slikanih detalja. U klasičnom ambijentu i prefinjenoj obradi njegov lik je bez idealizacije svojstvene slikarima toga pravca. Vladike i knjaževi crnogorski, manirima i poznavanjem stranih jezika ostavljaju poseban utisak na sve češće posjetioce i izvanjce u Crnoj Gori. Tako nastaju i njihovi portreti, pa se pored Njegoševog, ovdje nalaze i portreti Knjaza Danila, Knjaza Nikole i vojvode Mirka. Njegoševa fotelja u venecijanskom stilu, podignuta je za 16 cm zbog Njegoševe visine. Tu se nalazi i testament Njegoša, u kojem, između ostalog, imenuje sina svoga brata od strica Stijepa, Danila, za nasljednika. Krst, koji se nalazi u staklenoj vitrini, poklon je Njegoša popu Lazaru Popoviću, a cijev pištolja je pripadala Njegošu. Kao dokaz vojne nadmoći malobrojnih crnogorskih ratnika nad neuporedivo brojnijom osmanskom vojskom tu su i zaplijenjena turska zastava i iskrivljeni džeferdar iz boja na Salkovini 1840. god.

III soba – radni kabinet

Teška kora tradicionalnosti stvarala je kreativni prostor za Njegoša. U svojoj obradi historicizma, rimovanog, precizno je primjenjivao zakonitost odabranog izraza, i time učinio crnogorsku poeziju prepoznatljivom u evropskoj književnosti. Otuda ne čudi što je njegova biblioteka sadržala onovremenu evropsku klasiku, prije svega francusku, italijansku, rusku, njemačku. Njegove vitrine ispunjavale su knjige iz svih oblasti, a ne mali broj je knjiga iz medicine, budući da je i sam bio svjestan svoje teške bolesti i ranog fizičkog nestajanja.

U "jednoj od soba koju je koristio za sebe", njegovom prostoru stvaralaštva, mogu se vidjeti i original rukopisa Gorskog vijenca rukopis ljubavne pjesme Noć skuplja vijekā i njegov prevod Lamartineove Himne noći Tu su i bilježnica, u koju je unosio sve podatke sa svojih putovanja, razne adrese, kalendar, prevode..., zlatno penkalo, divit, lični predmeti.

Orožje koje se nalazi u ovoj sobi je lično Njegoševo: lovačka puška, puška kremenjača, ledenice, sablja u crvenim koricama. Sablja je dio trofejnog oružja, iz bojeva oko Čeva 1750, a pripadala je Čehaj-paši.

Lovačka puška (kapslara, sa drvenom drškom) ručno je rađena, ukrašena reljefnim gravurama u čeliku. Cijev ima tri zlatom ugravirana natpisa goticom (Maias Novotni in Vien) i ćirilicom (Petar Petrović Njegoš vladika crnogorski i brdski). Pušku je Njegoš dobio u Beču 1847. god. Mogu se vidjeti Njegošev radni sto i fotelja.

Tu je portret Pavla Petrovića, Njegoševog sinovca, iz 1842. god., nastao u Rusiji, nepoznatog autora.

Portret Puškina, rad ruskog slikara Kiprijanskog, poklon je ruskog ambasadora u SFRJ 1972. god. prilikom njegove posjete Njegoševom muzeju.

Soba IV – spavaća soba

Kao dokaz izuzetne vojničke sposobnosti crnogorskog naroda, i u ovoj sobi se nalazi trofejno oružje. Osim njega, tu je izložen i Njegošev vojni pojas (silav), maketa prvog parobroda koji je plovio Jadranom, Njegoševa lukijerna i fotelja. Njegoševa naslanjača čuva nešto nevidljivo, nečujno, nedodirljivo – u njoj su ga Crnogorci, teško bolesnog, iznijeli na rukama od Kotora do Cetinja. I u njoj je proveo posljednje trenutke života... Važno mjesto u ekspoziciji ima crkvena odežda sa žezlom, poklon ruskog cara prilikom Njegoševog zavladičenja u Rusiji 1833. godine.

Tu su i njegove diplome, vladličanska (avgust 1833) i mitropolitska (1842), rađene na svili srebrom i zlatom. Slovenački slikar Jozef Tominc, majstor portreta i religioznih kompozicija, predstavio je pjesnika u vladličanskoj odeždi prilikom njegovog boravka u Trstu 1837. godine. To je prepoznatljivo djelo portretskog slikarstva, sa insistiranjem na psihološkoj komponenti, ali i usmjerenjem na dekorativnost i materijalizaciju.

Soba V – savremenici

U ovoj sobi je izloženo nekoliko objava i udžbenika koji su štampani u štampariji na Cetinju, koju je Njegoš donio iz Rusije 1834. god. - Objava o proglašenju Petra I za sveca iz 1834. god., crnogorski pasoš, časopis Grlica iz 1835. god. Štamparija je prestala da radi u doba knjaza Danila Petrovića i 1852. njena slova su poslužila za livenje puščanih zrna. Tokom ovog događaja Crnogorci su bili nezadovoljni, a na to je knjaz Danilo odgovorio da ako budu sačuvali državu biće i slova, a ako ne bude države, onda ne trebaju ni slova. Na fotoreprodukcijama su prikazani: Cetinjski manastir u kojem je otvorena prva škola u koju su išla samo muška đeca iz bogatijih crnogorskih porodica, iz 1834. god., potom Ćelija Dobrska, manastir u Dobrskom selu, u blizini Cetinja, gdje je bila smještena druga po redu Osnovna škola, Njegoševi savremenici, vođe nacionalnih pokreta Stanko Vraz, Ivan Mažuranić, Ban Jelačić, Branko Radičević, Ljubomir Nenadović i dr. Tu je i portret Jeremije Gagića, ruskog konzula i vice-konzula preko kojeg je Njegoš održavao zvaničnu prepisku sa Rusijom, njegovi lični predmeti, stolica Njegoševih sekretara.

Soba VI – soba državnosti

Guvernadurstvo je postojalo u Crnoj Gori od 1717. do 1830. godine, ukinuto je na Skupštini glavara. Protjerivanjem guvernadura Vukolaja Radonjića prestaje guvernadursko zvanje u Crnoj Gori, a arhimandrit Petar Petrović postao je i formalno svjetovni gospodar Crne Gore. Zatvor u Cetinjskom manastiru bio je nazvan Guvernadurica po posljednjem guvernaduru koji je bio tu zatočen.

Njegoš je uveo obavezu o poreskim klasama i donio prvu državnu kasu u Crnu Goru 1836. iz Mletaka. Može se vidjeti slika Augusta Orou-a iz 1839. godine Njegoš na prevoju Krstacsu pripadnicima perjanika i gvardije. Dolaskom na vlast, Njegoš je osim ukidanja guvernadurstva, organizovao Gvardiju (vojno-policijski odred), Perjanike (mala jedinica gardista, tj. tjelohranitelja) i Senat. Tu je i Protokol o razrničenju sa Austrijom, potpisan je 15. jula 1841. godine i Ugovor o miru sa Turskom, potpisan sa Ali pašom Rizvanbegovićem od 12 / 24 jula 1842. u Dubrovniku. Kao nagradu za ragrničenje, Njegoš je odlikovan ruskim ordenom sv. Ane I reda.

Soba VII - Senat

Praviteljstvujušči Senat crnogorski i brdski, organ centralne vlasti u staroj Crnoj Gori, bio je osnovan kao rezultat potrebe da se Senat, tj. kuluk reformiše i uzdigne iznad plemenskih podjela.

U početku bilo je 16, a potom 14 senatora. Birani su od najistaknutijih pojedinaца, ne vodeći računa o plemenskoj pripadnosti. Prvi predsjednik je bio Ivan Vukotić, a njegov zamjenik Mateja Vučićević. Senat je bio zadužen za sudsku vlast i za nadzor nad ostalim organima, ali se njegove odluke nijesu sprovodile bez odobrenja Vladike.

Senatori su stalno boravili na Cetinju.

Ova prostorija je upotpunjena portretima Pera Petrovića, predsjednika Senata i Đorđija Petrovića vicepredsjednika, Novice Cerovića, Lazara Prorokovića, njeguskog kapetana, Njegoševog ujaka. U vitrini se nalazi Zakon otačastva, a iznad pečat Senata. Tu je i nošnja crnogorskog senatora, kao i srebrni čibuci.

Soba VIII

Njegoš je planirao da iskuje novac i za to pripremio sav potreban alat, koji je kasnije pronađen u Cetinjskom manastiru, a nacrt novca je sam uradio. Trebalo je da bude nazvan Perun, po slovenskom bogu groma. U ovoj sobi se nalazi otisak novca u vosku. Tu je i prvo izdanje Luče mirkokozma, Njegoševog filozofsko-religioznog spjeva. Za nastanak ovog maestralnog djela nije bilo potrebno odlaziti na neka tamna, skrovita mjesta, gdje bi uz sjaj lojanica, pretočio svoje vizije u besmrtne stihove. Bio je dovoljan pejzaž i miris mističnog ambijenta njegovog kamenog zdanja. U neraskidivoj vezi sa mikrokosmosom je i teleskop, Plezlov rad, proizveden u Austriji 1835. godine. Slike na zidovima ove sobe, i naredne tri, rad su crnogorskog akademskog slikara Pera Počeka (1878- 1963), koji je za školovanje odabrao blizinu italijanske kraljice Jelene, kćerke kralja Nikole. Ciklus Gorski vijenac čini 38 slika, a njihove nazive odredio je sam autor.

Sobe IX, X, XI

Izložena su neka od izdanja Njegoševih djela (Gorski vijenac, Lažni car Šćepan mali, Ogledalo srpsko, Kula Đurišića, Čardak Aleksića, Pustinjak cetinjski, Svobodi jada), prijevodi Gorskog vijenca na više stranih jezika, kao i Gorski vijenacna Brajevom pismu.

Skulpture su rad crnogorskog vajara Rista Stijovića (1894-1974), a predstavljaju ženske i muške likove iz Gorskog vijenca (sestra Batrićeva, snaha Milonjića bana, vojvoda Batrić, Mustaj Kadija, knez Dupioski Nikola, Vuk Mandušić, iguman Stefan). Livene su u bronzi.

Soba XII

Topla kod Herceg Novog, Njegoševa škola, Manastir Savina, radovi crnogorskog umjetnika Luke Stankovića, nastali 1948. godine, prikazuju mjesta gdje je Njegoš boravio radi sticanja znanja.

Tu je i rukopis Njegoševe pjesme koju je Sima Milutinović Sarajlija objavio u Pjevaniji crnogorskoj i hercegovačkoj, prepiska između Sima Milutinovića Sarajlije i Njegoša koja se odnosi na objavljivanje Njegoševog filozofsko-religioznog spjeva Luča mikrokozma.

Posebnu pažnju privlači testament Petra I, u kojem, između ostalog, proglašava Rada Tomova za svog nasljednika i moli Crnogorce da ga u miru prihvate za svoga Vladiku, kao i krst koji je pripadao Petru I.

Ispod table sa fotoreprodukcijama mjesta na kojima je Njegoš boravio, imamo i Njegošev pasoš na ruskom i njemačkom jeziku.

Ispod fotoreprodukcija koje prikazuju Lovćen i Njeguše, nalazi se škrinja Njegoševe majke Ivane Proroković, inače dio pokućstva koje su Crnogorke dobijale prilikom udaje i u njih su odlagale sve svoje dragocjenosti.

Vjerodostojnost crnogorske ženske nošnje su prikazali putopisci i stranci na fotoreprodukcijama, kao i ulogu žene u starim crnogorskim porodicama.

Na istoj mapi fotoreprodukcija možemo vidjeti privredni život Crnogoraca i pazar u Kotoru.

Pored Njegoševog portreta, rad crnogorskog slikara Petra Lubarde (1907-1974) iz 1947. godine, u ovoj sobi se nalaze i dvije bronzane skulpture, rad hrvatskog skulptora Ivana Meštrovića.

Soba knjaza Danila

Knjaz je vladarska titula u Crnoj Gori od 1852. do 1910. Prvi crnogorski vladar sa tom titulom je knjaz Danilo Petrović. Rezultati njegove energične vladavine bili su: učvršćenje državnog aparata, jasno određen smjer spoljne politike i poboljšanje uslova i sredstava za ostvarenje nacionalno-oslobodilačkog programa Crne Gore. Štampao je Zakonik 1855., čijim reformama je utvrđen polo-žaj centralne vlasti prema plemenskom separatizmu, iskovao Krst za nezavisnost, koji je dodjeljivao zaslužnim ljudima, između ostalog, za umjetnost i fotogra-fiju Anastasu Jovanoviću, uredio novi pasoš, predvodio Crnogorce u čuvenoj bici na Grahovcu, nakon koje su crno-gorske granice proširene i dobijena formalna nezavisnost Crne Gore, što će se kasnije ptvrditi na Berlinskom kongresu 1878. god. Tu se nalazi i geo-grafska karta iz 1859. god., godinu dana nakon Grahovačke bitke. Uradio je Čeh Jan Vaclik, sa kojim se knjaz Danilo upo-znao u Skadru i za-dužio ga da sredi dvorsku arhivu.

Knjaz Danilo je razdvojio je duhovnu od svjetovne vlasti i bio je prvi vladar iz dinastije Petrović koji je stekao pravo da se ženi. Bio je oženjen kćerkom tršćanskog trgovca, Darinkom Kvekić, koja je donijela u crnogorski dvor zapadnoevropsku kulturu, dovela profesore francuskog jezika, ljekare, poslugu...

Tu su i lične stvari knjaginje Darinke, šoljice za kafu, albumi koje su dobili od Napoleona i njegove supruge, njeno ogledalo... Imali su kćerku Olgu. Knjaz Danilo je tragično preminuo 1860. god. u Kotoru. Cetinje, okamenjena tuga ali i ljepota, tužna atmosfera predvečerja u kome sjede žene sa crnim marama na škanjevima, a muškarci pričaju o junaštvima, nije bilo mjesto da lijepa tršćanka sa svojom kćerkom nastavi život u njemu. Iako su ova i slične scene bile vizije romantičara iz Crne Gore, velike pri-če malog naroda, one napuštaju crno-gorski dvor i odlaze u Trst...

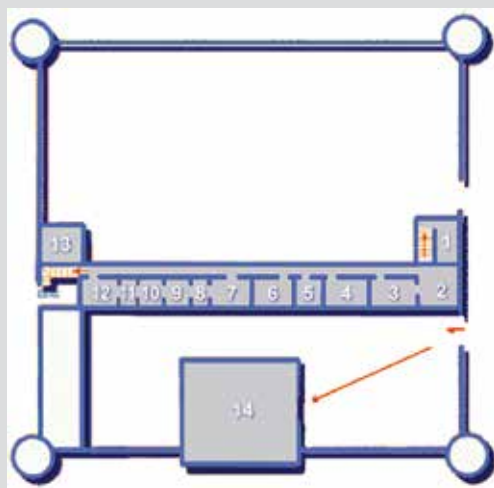

Biljarda

Biljarda je sagrađena 1838 godine, uz finansijsku pomoć Rusije, a po planu ruskog arhitekta Jakova Ozereckovskog, koji je došao s Njegošem 1837. godine, kao uvaženi i dragocjeni gost. U početku se zvala Nova kuća ili Dom, a dvije godine kasnije, nakon kupovine bilijara, dobija ime Biljarda.

Reljefna karta Crne Gore

U prostranom jugozapadnom dvorištu Biljarde, oivičenom kamenim zidom sa kulama na ćoškovima, smještena je reljefna karta Crne Gore. Izrađena je u teškom momentu po crnogorsku državu, neposredno prije nestajanja njene nezavisnosti, 1916. godine. Austrijska vojska je tokom okupacije Crne Gore, radi strateških ciljeva, uz pomoć crnogorskog vajara Marka Brežanina, tada zavtorenika, napravila danas jedinstveni spomenik te vrste u Evropi, koji ima i estetski kvalitet. Reljef je rađen u razmjeri 1:10.000.

Lapidarijum

U drugom, sjeveroistočnom dvorištu, posjetioci mogu uživati u ljepoti ovog kamenog zdanja u kojem je prezentirano 11 stećaka. Sljemenjaci, sanduci i ploče sa lokaliteta područja opština Nikšić i Pljevlja, konačno su sačuvani od dalje devastacije, a specifičnost klesanja dostupna je radoznalim pogledima brojnih posjetilaca.

Adresa: Novice Cerovića bb, Cetinje
Tel: +382 41 230 310 | E-mail: nmcg@t-com.me
www.mnmuseum.org